

ETICKÝ KODEX

používání umělé inteligence (AI)

v předvolební kampani
do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2025

Česká asociace umělé inteligence z.ú.
schváleno v Praze dne 12. května 2025

Návrh zpracoval:

Doc. PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická, Západočeská univerzita

Recenzní posudek návrhu zpracovali:

Mgr. et Mgr. Vladimír Bizík, Ph.D., Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
Mgr. Tomáš Čech, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

Preambule

Etický kodex vychází z principů podpory a rozvoje demokratické společnosti, principů právního státu, posilování důvěry veřejnosti v hodnoty pluralitní společnosti včetně politického pluralismu, ochrany a dodržování lidských práv včetně práv menšin a svobod a svobodné výměny názorů, lidské důstojnosti a tolerance.

Dále kodex podporuje prostředí, ve kterém je posilována důvěra občana v demokratické zřízení, ústavní instituce, systém politických stran, volební kampaně, svobodné volby a všeobecné, rovné a přímé volební právo na základě tajného hlasování. Vzhledem k soudobým společensko-politickým rizikům, k nimž patří populismus, radikalismus, extremismus a šíření manipulací a konspiračních teorií, považujeme za důležité apelovat na to, aby AI byla používána eticky a odpovědně.

Dále vycházíme ze skutečnosti, že AI může být zneužita vnějšími aktéry, jejichž záměrem je podkopat či přímo rozvrátit klíčové pilíře demokratické společnosti.

Česká asociace umělé inteligence předkládá tento kodex jako návod k přijetí etického a odpovědného využívání AI pro politické strany, hnutí, koalice a kandidáty, členy, dobrovolníky a podporovatele v předvolební kampani do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2025.

Výklad pojmů

AI – systémy a nástroje umělé inteligence; pojmem AI se v kodexu myslí generativní AI, zpravidla GenAI anebo GAI, tj. jedná se o systémy, které dokáží vytvářet či upravovat texty, obrázky, videa nebo jiný obsah.

Chatbot – počítačový program používaný k simulaci lidské komunikace s pomocí textového nebo hlasového rozhraní.

Deepfake – digitálně upravené video nebo audio, které pomocí AI věrně až neodhalitelně napodobuje realitu včetně skutečných lidí.

Malware – škodlivý software, který infikuje zařízení a může zcizit data, špehovat nebo poškodit systém.

Mikrocílení (microtargeting) – potenciálně kontroverzní a problematická praxe, která na základě využití osobních dat voličů efektivně doručuje personalizovaná politická sdělení uzpůsobená zájmům, přesvědčení a obavám potenciálních voličů.

PSP ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.

Politické strany a kandidáti – v příslušných pasážích Kodexu jsou tímto míněny nejen politické strany, hnutí, koalice a kandidáti, ale také členové, dobrovolníci a aktivní podporovatelé strany.

Robocalls – automatizované telefonní hovory, často používané k marketingu nebo podvodům.

Softfake – mírně upravený obsah (např. změněný tón hlasu nebo výraz tváře), který je méně sofistikovaný než deepfake a lze jej odhalit jako dílo AI.

1. Transparentnost

Politické strany a kandidáti budou jasně informovat veřejnost o využití AI ve svých marketingových a komunikačních strategiích během předvolební kampaně do PSP ČR v roce 2025. Jakékoliv použití AI generovaného obsahu v předvolební kampani (text, obrázek, fotografie, video atp.) by mělo být jasně označené.

Toto označení by mělo splňovat následující tři kritéria - mělo by být: a) vizuálně zřetelné; b) dostatečně velké a umístěné na viditelném místě; c) a v případě videa by mělo trvat dostatečně dlouhou dobu s takovou formou načasování, aby voliči měli možnost okamžitě rozpoznat, že se jedná o obsah generovaný AI.

Také u zveřejněných předvolebních průzkumů veřejného mínění generovaných AI je třeba jasně uvést zdroj (AI) a model, který ke generování výsledků strana využila. V tomto kontextu politické strany a kandidáti respektují autorský zákon.

2. Důvěryhodnost

Politické strany a kandidáti se zavazují nevyužívat AI k tvorbě a šíření nepravdivých, podvodných, zavádějících, demagogických anebo manipulativních informací či jakéhokoliv textového či audiovizuálního sdělení s cílem ovlivnit preference voličů ve prospěch vlastní strany či kandidáta.

Politické strany a kandidáti konkrétně nebudou v kampani využívat informace pocházející z nejistých, nedůvěryhodných či dezinformačních zdrojů, zjevných dezinformací a konspiračních teorií, tzv. deepfakové a softfakové fotografie a videa, anonymní či falešné účty, založené k úmyslné manipulaci voličů ani tzv. robocalls – telefonáty voličům, ve kterých je hlas a obsahové sdělení generované AI.

Dále nebudou vytvářet a používat automatizované chatboty na internetu a sociálních sítích s cílem šířit dezinformace anebo odrazovat občany od účasti ve volbách.

Politické strany a kandidáti se zřetelně distancují od vygenerovaného obsahu, který se stane ve veřejném prostoru populárním a je ve prospěch strany, nicméně porušuje zásady tohoto kodexu. Obzvláště zavrženíhodné je šíření výše uvedeného na personalizované bázi (mikrocílení), což platí také pro negativní formy kampaní vůči politické konkurenci.

3. Princip nediskriminace

Politické strany a kandidáti nevyužívají AI k šíření nenávisti, diskriminace nebo k podněcování násilí vůči jakékoli skupině či jednotlivci se zřetelem na etnické, národnostní, jazykové a náboženské menšiny, odsuzují jakékoliv formy rasismu a xenofobie a dále dbají na práva a důstojnost žen, práva sexuálních menšin, hendikepovaných a také zranitelných demografických skupin se zvláštním zřetelem na práva a důstojnost seniorů a dětí.

4. Odpovědnost

Politické strany a kandidáti nevyužívají AI v nepřiměřené míře oproti formám marketingu založených na lidské činnosti. Aktivně tak podporují autenticitu prostředí demokratické společnosti formované primárně lidskou aktivitou. Dále si jsou vědomé energetické a environmentální náročnosti užívání AI.

Politické strany a kandidáti přijímají plnou odpovědnost za obsah generovaný AI včetně případných chyb, nepřesností nebo nevhodného obsahu. Není přípustné svalovat vinu na AI, politickou konkurenci či neidentifikovatelného anebo anonymního aktéra.

5. Lidský dohled

Politická reklama generovaná AI v předvolební kampani bude vždy podléhat lidskému přezkoumání (politické straně, kandidátovi). Lidský dohled pomůže identifikovat a odstranit jakýkoli obsah, který by mohl být považován za diskriminační, urážlivý, zavádějící, nepravdivý anebo by podněcoval k nenávisti či násilí vůči politické konkurenci, jednotlivci či skupině obyvatelstva.

6. Bezpečnost a kyberbezpečnost

Politické strany a kandidáti se zavazují k zabezpečení svých AI systémů a nástrojů (například s pomocí unikátních uživatelských účtů a hesel) tak, že musí být vždy dohledatelné, kdo daný obsah vygeneroval. Dále zajistí, aby jejich AI systémy a nástroje byly zabezpečeny proti kybernetickým útokům a zneužití třetími stranami.

Politické strany mají krizové plány na incidenty bezpečnostního a kyberbezpečnostního charakteru včetně plánu na určení osoby či týmu, který se bude v případě bezpečnostního incidentu věnovat bezodkladnému řešení situace. Veškerý personál zapojený do volební kampaně se účastní školení o bezpečnosti a kybernetické bezpečnosti týkající se také AI.

7. Ochrana osobních údajů

Politické strany a kandidáti se zavazují respektovat právo na lidskou důstojnost, respektování soukromého a rodinného života, ochranu osobních údajů jednotlivců při využívání AI technologií a služeb v souladu s GDPR. S pomocí AI sbírají, ukládají a zpracovávají data bezpečně a pouze v souladu s legislativou a etickými standardy. Dále respektují legální a etické hranice a nevyužívají tato data k sociálně-psychologickému profilování voličů (mikrocílení).

Politické strany a kandidáti odsuzují kybernetické útoky, negenerují prostřednictvím AI malware s cílem narušit bezpečnost softwarových produktů politických oponentů a jejich databází a neusilují o získávání důvěrných a citlivých informací a dat s pomocí nástrojů AI. Subjekty sběru a zpracovávání údajů a dat jsou o výše uvedeném transparentně informováni.

8. Vzdělávání členů, kandidátů a dobrovolníků

Politické strany budou své kandidáty, členy a dobrovolníky angažované v kampani vzdělávat o odpovědném a etickém využívání AI v souladu s principy zakotvenými v tomto kodexu. Každý kandidát, člen politické strany a dobrovolníci angažovaní v kampani budou obeznámeni s etickými standardy generování AI obsahu a jeho využívání v rámci politické kampaně dané strany. V podobném duchu budou vyrozuměni aktivní podporovatelé strany.

9. Legislativa a regulace

Politické strany a kandidáti respektují při využívání AI platné zákony České republiky a Evropské unie, zejména pak Ústavu ČR, Listinu základních práv a svobod a legislativu vyvěrající z našeho členství v Evropské unii včetně Listiny základních práv Evropské unie a Aktu EU o umělé inteligenci.

Dále respektují zákon o volbách do Parlamentu České republiky a legislativu týkající se voleb, politické soutěže a financování stran. Také se zavazují k přijímání legislativy regulující AI v souladu s legislativou ČR a EU a dále se aktivně inspiroují příklady dobré praxe ze zahraničí.

Podle potřeby vytvářejí vlastní pravidla pro etické využívání AI ve volebních kampaních, politickém marketingu a PR závazná pro vlastní stranu, kandidáty, členy, dobrovolníky a podporovatele politické strany a jeho kandidátů.

10. Hodnocení a audit

Politické strany a kandidáti se zavazují k pravidelnému monitoringu a vyhodnocování využívání a vlivu AI jejich politické kampaně, zda je v souladu s etickými standardy a principy lidskosti. Po volbách zveřejní zprávu obsahující informace o etickém využívání AI, která bude obsahovat výdaje na využití AI technologií v kampani, včetně informací o dodavateli AI služeb a technologií.

